

Giriş ve Temel Kavramlar

SORU: SİZCE VERGİ OLMASAYDI DEVLET OLUR MUYDU?

Vergi, devletin kamu hizmetlerini sürdürebilmesi için gerekli olan temel ve sürekli finansman kaynağıdır. Düzenli ve kurumsallaşmış bir vergi sistemi olmadan devletin egemenlik kapasitesi ve idari sürekliliği zayıflar. Bu nedenle vergi olmadan bir otorite var olabilir, ancak bildiğimiz anlamda kurumsal ve sürdürülebilir bir devletten söz etmek güçtür.

Vergi Nedir? Kavramsal Çerçeve

Verginin Tanımı

- 1. Hukuki tanım:**
- 2. İktisadi tanım:**
- 3. Mali tanım:**

Verginin 4 Temel Unsuru

Vergi ile Karıştırılan Kavramlar

Verginin İktisadî Fonksiyonları

- Mali Fonksiyon
- Ekonomik Fonksiyon
- Sosyal Fonksiyon
- Politik Fonksiyon

Vergi Türlerinin Ana Ayrımı

- **Gelir Üzerinden Alınan Vergiler** (Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi vb.)
- **Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler** (KDV, ÖTV vb.)
- **Servet Üzerinden Alınan Vergiler** (Emlak Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi vb.)

2. TÜRK VERGİ SİSTEMİNİN TARİHSEL EVRİMİ

Soru: “Bir ülkenin vergi sistemi tarihinden bağımsız olarak anlaşılabilir mi?”

- Osmanlı’da aşar (öşür), ağnam gibi tarımsal vergilerin ağırlığı, ekonominin büyük ölçüde tarıma dayandığını göstermektedir.
- Orta Çağ Avrupa’sında gümrük ve ticaret vergilerinin önem kazanması, şehir ekonomilerinin ve ticaret yollarının güçlenmesiyle ilişkilidir.
- Petrol zengini bazı Körfez ülkelerinde uzun süre gelir vergisinin olmaması, devlet gelirlerinin doğal kaynak rantına dayanmasının sonucudur.
- Avrupa ülkelerinde güçlü gelir vergisi ve KDV yapısı, gelişmiş piyasa ekonomisi ve sosyal devlet modelinin finansman ihtiyacını yansıtır.
- ABD’de teknoloji şirketlerinin ve çok uluslu firmaların vergi tartışmalarının merkezinde olması, dijital ekonomi ve küresel şirketlerin ekonomideki ağırlığını gösterir.

- Çin'de ise dolaylı vergiler ve üretim üzerinden alınan vergilerin önemli paya sahip olması, ihracata dayalı sanayi üretimi üzerine kurulu ekonomik modelle ilişkilidir.

Osmanlı Vergi Sistemi

Tarımsal ekonomi temelli yapı: Devlet gelirlerinin büyük kısmı tarımsal üretim üzerinden alınan vergilerden oluşuyordu.

Önemli vergiler

- **Aşar (Öşür):** Tarımsal üretimin yaklaşık onda biri oranında alınan ürün vergisi.
- **Cizye:** Gayrimüslim erkek nüfustan alınan baş vergisi.
- **Haraç:** Toprak üzerinden alınan vergi.
- **Tımar sistemi:** Vergi toplama yetkisinin merkezi bürokrasi yerine sipahilere bırakılması.

Diğer vergiler:

- **Ağnam vergisi:** Koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanlar üzerinden alınan bir vergiydi. Örneğin bir köylünün sahip olduğu koyun sayısı arttıkça ödediği vergi de artardı.
- **Bac Vergisi:** Pazarlarda ve ticaret yollarında alınan bir tür ticaret vergisiydi. Esnafın pazarda satış yapabilmesi için bu vergiyi ödemesi gerekiyordu.

- **Avarız:** Başlangıçta savaş veya olağanüstü durumlarda geçici olarak alınan bir vergiydi. Ancak zamanla düzenli hale gelerek halk üzerinde önemli bir mali yük oluşturmuştur.
- **Gelinlik vergisi:**
- **Arpalık vergisi:**
- **Uşak vergisi:**
- **Kır bekçisi vergisi:**
- **Hıncır vergisi:**

Osmanlı'da Vergi Reformları (19. Yüzyıl)

Tanzimat Fermanı (1839) ile birlikte devlet, yalnızca idari ve hukuki alanlarda değil, mali yapıda da modernleşme yönünde önemli adımlar atmaya başlamıştır.

Önemli gelişmeler:

- Vergi sisteminin merkezileştirilmesi: Merkezi maliye bürokrasisin güçlendirilmesi: yeni kurumlar
- İltizam sisteminin kaldırılması girişimleri:
- Modern maliye bürokrasisinin oluşması: Maliye Nezareti
- **Cumhuriyet Dönemi Vergi Reformları**
- **1950 SONRASI MODERN VERGİ SİSTEMİ**

GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

Gelir üzerinden alınan vergiler iki temel gruba ayrılır:

- Gelir Vergisi
- Kurumlar Vergisi

Neden Önemlidir?

Harcamalar Üzerinden Alınan Vergilerden Farkı

Olumsuz Yönler

GELİR VERGİSİ

Gelirin unsurları

Gelire giren kazanç ve iratlar şunlardır:

- Ticarî kazançlar: Bir firma sahibinin yıl boyunca sattığı ürünlerde elde ettiği kâr.
- Ziraî kazançlar: Bir çiftçinin tarlasında yetiştirdiği buğdayı satması sonucu elde ettiği gelir.
- Ücretler: Bir devlet memurunun kurumundan aldığı aylık maaş.

- Serbest meslek kazançları: Bir avukatın müvekkillerinden aldığı danışmanlık ücretleri.
- Gayrimenkul sermaye iratları: Bir kişinin kiraya verdiği evinden elde ettiği aylık kira geliri.
- Menkul sermaye iratları: Bir kişinin sahip olduğu hisse senedinden elde ettiği temettü (kar payı).
- Diğer kazanç ve iratlar: Bir kişinin antika tabloyu yıllar sonra satın aldığı fiyatın üzerinde satarak elde ettiği kazanç.

Tam mükellefiyet:

- Türkiye'de yerleşmiş olanlar; (ikametgâh ve 6 aydan fazla oturanlar)
- Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, buldukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisi'ne veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkur kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)

Dar mükellefiyet:

- Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Vergiden muafiyet:

- Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir iş yeri açmaksızın perakende ticaret ile iştigal edenler
- Bir iş yeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;
- Diplomat muafılığı

Gelir Vergisinde Tarifeler

Türkiye’de gelir vergisi artan oranlı tarife ile uygulanmaktadır. Örneğin belirli gelir dilimleri için vergi oranları artmaktadır:

- İlk dilim: %15
- Sonraki dilimler: %20 – %27 – %35 – %40

Bu sistemin amacı gelir dağılımında adalet sağlamaktır.

Gelirin Sürekliliği İlkesi Gelir genellikle süreklilik arz eden ekonomik faaliyetlerden doğan kazançları ifade eder.

KURUMLAR VERGİSİ

- Kurumlar vergisi, tüzel kişiliğe sahip kurumların elde ettikleri kazançlar üzerinden alınan bir vergidir.
- Türkiye’de kurumlar vergisi 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile düzenlenmiştir.
- Kurumlar vergisi, gelir vergisinin şirketler ve tüzel kişiler için uygulanan şekli olarak değerlendirilebilir.

Kurumlar Vergisi Mükellefleri

- Sermaye şirketleri (Anonim şirket, limited şirket vb.)
- Kooperatifler
- İktisadi kamu kuruluşları
- Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler
- İş ortaklıkları

Kurum Kazancının Unsurları

Kurumlar vergisinde vergilendirilen temel unsur kurum kazancıdır.

Kurum kazancı genel olarak şu faaliyetlerden doğabilir:

- Ticari faaliyetlerden elde edilen kazançlar
- Hizmet faaliyetlerinden elde edilen gelirler
- Yatırım ve finansal faaliyetlerden elde edilen gelirler
- Kira ve benzeri sermaye gelirleri

Tam Mükellefiyet

- Kanuni merkezi veya iş merkezi Türkiye’de bulunan kurumlar tam mükellef sayılır.
- Bu kurumlar hem Türkiye’de hem de yurt dışında elde ettikleri kazançlar üzerinden vergilendirilirler.

Dar Mükellefiyet

- Kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlar dar mükellef sayılır.
- Bu kurumlar yalnızca Türkiye’de elde ettikleri kazançlar üzerinden vergilendirilirler.

Kurumlar Vergisinde Muafiyetler

Bazı kurumlar, vergiden muaf tutulabilir. Örneğin:

- **Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)**

Muafiyet Türü: Kamu yararına faaliyet gösteren araştırma kurumları, kurumlar vergisinden muaftır.

- **Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. (Vakıf Bank) – Belirli Sosyal Amaçlı Fonlar**

Muafiyet Türü: Kamu yararına faaliyet gösteren vakıflara bağlı bankacılık fonları, bazı özel gelirlerden kurumlar vergisinden muaftır.

- **Türk Kızılay**

Muafiyet Türü: Kamu yararına çalışan dernek ve vakıflar gelirleri üzerinden kurumlar vergisi ödemez.

- **Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)**

Muafiyet Türü: Eğitim ve kültür alanında kamu yararına faaliyet gösteren vakıflar vergiden muaftır.

- **İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa Sağlık Araştırmaları Merkezi**

Muafiyet Türü: Kamu üniversitelerinin araştırma birimlerinden elde edilen gelirler, kurumlar vergisinden muaf olabilir.

- **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV)**

Muafiyet Türü: Sosyal yardım faaliyetlerinden elde edilen gelirler kurumlar vergisinden muaftır.

Kurumlar Vergisi Oranı

Türkiye'de 2026 yılı itibarıyla standart kurumlar vergisi oranı %25'tir.

Bu oran, şirketlerin bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır. Ancak faaliyet gösterilen sektöre veya kurumun niteliğine göre farklı oranlar uygulanabilmektedir:

- Bankalar ve Finans Kuruluşları: Bankalar, finans faktoring şirketleri, elektronik ödeme kuruluşları ve sigorta şirketleri gibi kurumlar için vergi oranı %30 olarak uygulanmaktadır.
- İhracat Yapan Kurumlar: Münhasıran ihracat yapan kurumların ihracattan elde ettikleri kazançlara kurumlar vergisi oranı 5 puan indirimli (yani %20 olarak) uygulanır.
- İmalatçı Kurumlar: Sanayi sicil belgesine sahip ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların üretim faaliyetinden elde ettikleri kazançlara 1 puan indirim uygulanır.
- Halka Arz Edilen Şirketler: Payları Borsa İstanbul bünyesinde ilk defa halka arz edilen şirketler için kurumlar vergisi oranı, halka arzın gerçekleştiği hesap döneminden itibaren 5 hesap dönemi boyunca 2 puan indirimli uygulanır.

Kurum Kazancının Sürekliliği İlkesi

Kurumlar vergisi genellikle ticari faaliyetlerin sürekliliği sonucu elde edilen kazançlar üzerinden alınır. Bu nedenle kurum kazancı, belirli bir dönem içinde ortaya çıkan ticari faaliyet sonucu oluşan net kârı ifade eder.

HARCAMA ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

Genel Görünüm

Harcamalar üzerinden alınan vergiler, mal ve hizmetlerin tüketimi sırasında alınan dolaylı vergilerdir.

Temel özellikleri:

- Vergi, mal veya hizmet satın alınırken ödenir.
- Vergi yükü çoğu zaman nihai tüketiciye yansıtılır.
- Tahsilatı kolaydır (üretici/satıcı aracılığıyla toplanır).

Neden Önemlidir?

Dolaylı Vergilerin Yüksek Payı (Sn. Mehmet Şimşek: %62, OECD ortalaması %45,3)

KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)

Türkiye’de KDV Oranları

- %20 KDV: Elektronik eşya, mobilya, giyim, birçok ticari ürün ve hizmet — genel tüketim ve ticari mallar.
- %10 KDV: Bazı gıda ürünleri, sağlık, eğitim, konaklama / turizm gibi indirimli kategoriye giren ürün & hizmetler.

- %1 KDV: Temel gıda maddeleri, bazı tarım ürünleri, sosyal önceliği olan bazı ürünler — toplumun temel ihtiyaçlarını daha uygun fiyata sunmak için.

Türkiye’de standart oran %20. Portekiz %23, İspanya %21, Fransa %20, Almanya %19, İsveç %25, Finlandiya %25,5, Birleşik Krallık %20, Kanada %5 ila %15,

KDV’nin Avantajları

KDV’nin Dezavantajları

KDV Nasıl Çalışır?

ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV)

Belirli mal grupları üzerinden alınan tek aşamalı dolaylı vergidir.

- Türkiye’de 4760 sayılı ÖTV Kanunu ile düzenlenmiştir (2002).
- Kapsam: Akaryakıt, otomobil, tütün ürünleri, alkollü içecekler, dayanıklı tüketim malları

ÖTV’nin Amaçları

ÖTV’nin Dezavantajları

Harcamalardan Alınan Diğer Vergiler:

- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV):
- İthalde Alınan Katma Değer Vergisi (İAKDV):
- Özel İletişim Vergisi (ÖİV):
- Şans Oyunları Vergisi:
- Damga Vergisi:
- Eğlence Vergisi:
- Çevre Temizlik Vergisi:
- Gümrük Vergisi:

SERVET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

Vergi sisteminde üçlü kırılım:

- **Gelir:** Kazandıkça vergilendirme
- **Harcama:** Tükettikçe vergilendirme
- **Servet:** Sahip oldukça vergilendirme

Servet vergileri, bireylerin sahip oldukları birikmiş varlıklar üzerinden alınan doğrudan vergilerdir.

Konusunu konut, arsa gibi taşınmazlar, taşınırlar, finansal varlıklar, miras ve bağış yoluyla geçen servet vb. oluşturur.

- Taşınmazlar üzerinden emlak vergisi,
- Menkul mallar üzerinden tabi olanlardan Motorlu Taşıtlar Vergisi,
- Finansal varlıklar (ülkümüzde elde edilen gelir üzerinden)
- Miras ve bağış yoluyla geçen servet (veraset ve intikal vergisi)

Diğer vergi kırımlarından farkı:

- Gelir vergisi bir akış üzerinden yapılırken servet vergisi bir stok üzerinden yapılır.
- Serveti oluşturan unsurlar gelir ortaya çıkarmasa bile vergilendirmeye konu olur.
- Servet üzerinden alınan vergilerde esas problem değerlemedir: 'gerçek değer nedir?' sorusu.

EMLÂK VERGİSİ

Emlak vergisi, Türkiye sınırları içinde bulunan bina, arsa ve araziler üzerinden alınan vergi türüdür.

- **Emlak vergisinin kapsamına giren bina, arsa ve arazi tabirlerinin kapsamı:** Bina, yapıldığı madde ne olursa olsun gerek karada gerek su üzerindeki sabit inşaatların hepsini kapsar. Yüzer havuzlar, sair yüzer yapılar, çadırlar ve nakil vasıtalarına takılıp çekilebilen seyyar evler ve benzerleri bina sayılmaz.

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

Bu Kanunun (197 sayılı MTV Kanunu) 5 ve 6 ıncı maddelerinde yazılı tarifelerde yer alan;

a) Karayolları Trafik Kanununa göre trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan motorlu kara taşıtları,

b) Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne kayıt ve tescil edilmiş olan uçak ve helikopterler,

Motorlu Taşıtlar Vergisine tabidir.

(I) Sayılı Tarife

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları İle Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 – 3 yaş	4 – 6 yaş	7 – 11 yaş	12 – 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1-Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	309.100'ü aşmayanlar	1	5.750	4.010	2.238	1.689	593
	309.100'ü aşıp 541.500'ü aşmayanlar	2	6.319	4.409	2.459	1.861	655
	541.500'ü aşanlar	3	6.902	4.807	2.693	2.032	706
1301 – 1600 cm ³ e kadar	309.100'ü aşmayanlar	4	10.016	7.510	4.354	3.077	1.181
	309.100'ü aşıp 541.500'ü aşmayanlar	5	11.023	8.264	4.794	3.375	1.290
	541.500'ü aşanlar	6	12.028	9.012	5.220	3.685	1.408
1601 - 1800 cm ³ e kadar	775.100'ü aşmayanlar	7	19.472	15.226	8.948	5.458	2.113
	775.100'ü aşanlar	8	21.251	16.600	9.775	5.964	2.307
1801 – 2000 cm ³ e kadar	775.100'ü aşmayanlar	9	30.679	23.625	13.886	8.264	3.248
	775.100'ü aşanlar	10	33.474	25.784	15.147	9.012	3.547
2001 – 2500 cm ³ e kadar	968.100'ü aşmayanlar	11	46.027	33.413	20.874	12.465	4.930
	968.100'ü aşanlar	12	50.217	36.448	22.768	13.606	5.378
2501 – 3000 cm ³ e kadar	1.937.500'ü aşmayanlar	13	64.175	55.837	34.878	18.758	6.875
	1.937.500'ü aşanlar	14	70.018	60.905	38.053	20.466	7.503
3001 – 3500 cm ³ e kadar	1.937.500'ü aşmayanlar	15	97.744	87.954	52.976	26.443	9.684
	1.937.500'ü aşanlar	16	106.641	95.940	57.791	28.839	10.578
3501 - 4000 cm ³ e kadar	3.101.800'ü aşmayanlar	17	153.684	132.712	78.152	34.878	13.886
	3.101.800'ü aşanlar	18	167.671	144.770	85.271	38.053	15.147
4001 cm ³ ve yukarısı	3.683.200'ü aşmayanlar	19	251.554	188.627	111.714	50.206	19.472

MTV temelde araç yaşı, motor hacmi ve araç değerini esas alır. Farklı gelir düzeyine sahip kimseler aynı vergi yüküne sahip olabilir.

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

Bir kişinin ölümü üzerine, sahibi bulunduğu menkul ve gayrimenkul mallarla bütün hak ve alacaklarının mirasçılara intikali veraset ve intikal vergisine tabidir. Malların herhangi bir suretle karşılıksız bir şekilde bir şahıstan diğer şahsa intikali halinde de veraset ve intikal vergisi ödenmesi gerekmektedir.

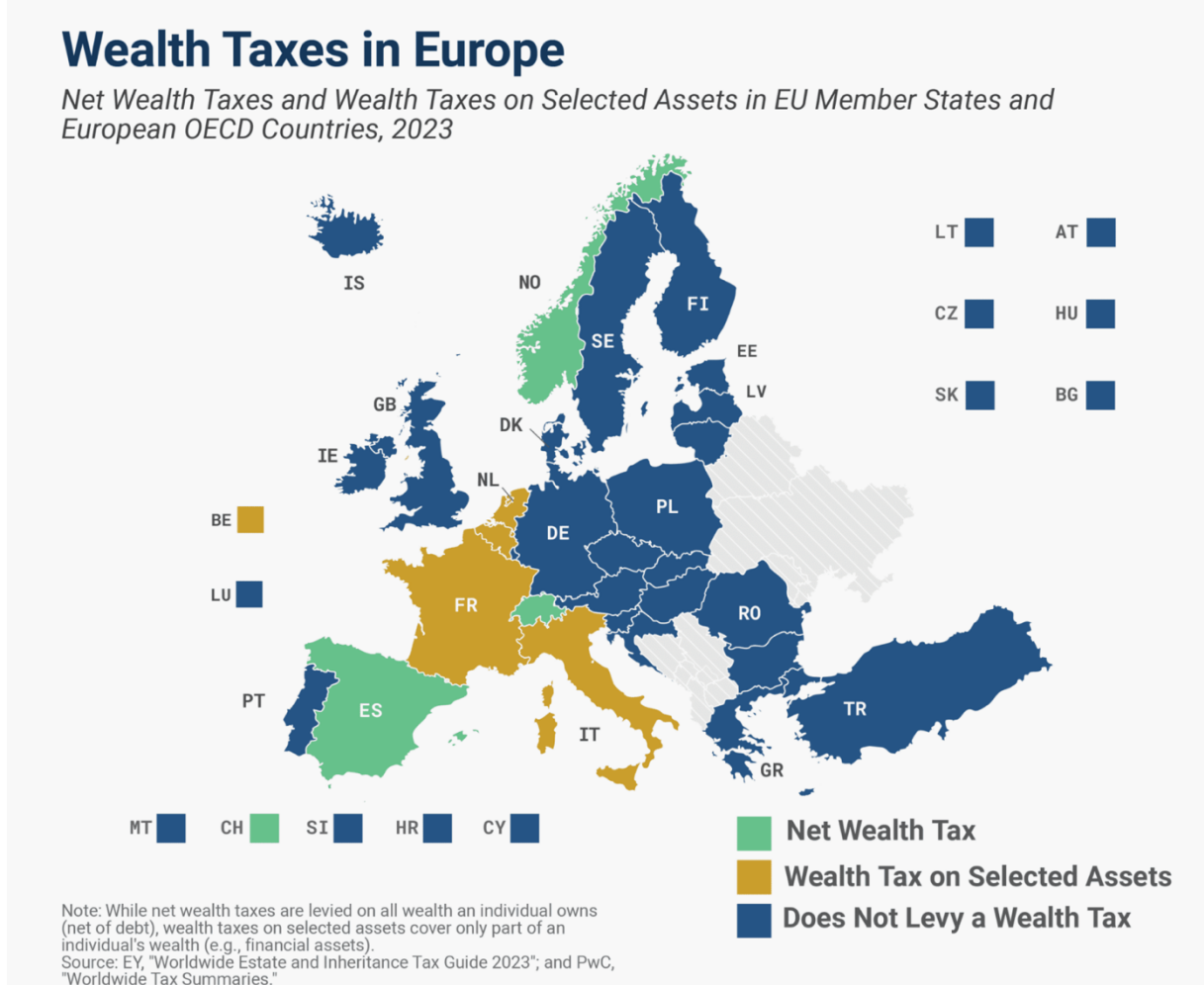
Bir şahsa, ana, baba, eş ve çocuklarından (evlatlıktan evlat edinene yapılan ivazsız intikaller hariç) ivazsız mal intikali halinde vergi, ivazsız (karşılıksız, bedelsiz) intikallere ilişkin tarifede yer alan oranların yarısı oranında uygulanır.

Veraset ve intikal vergisinde; Türkiye sınırları içinde bulunan malların, T.C. uyruğundaki kişilere ait malların, veraset yoluyla veya **HER NE ŞEKİLDE OLURSA OLSUN** hibe yoluyla veya karşılıksız suretle bir kişiden diğer kişiye intikali veraset ve intikal vergisine tabi olup bu intikaller nedeniyle beyanname verilir.

SERVET VERGİSİ

- Ülkelerde genelde sermaye geliri üzerine vergi uygulanır.
- Ancak bunun yanında sahip olunan servet üzerinden de vergi uygulanması tartışma konusudur.

- Varlık Vergisi, Türkiye'de 11 Kasım 1942 tarih ve 4305 sayılı kanunla Mart 1944'e kadar uygulanmış olağanüstü servet vergisinin adıdır.

Avrupa Ülkelerinde Servet Vergisi Uygulamaları

- Norveç: 1892'den beri uygulanmaktadır. 1,7 milyon NOK üzerindeki servetler için %1 (belediye ve merkezi hükümet arasında paylaşılır), 20 milyon NOK üzerini aşan kısım için ise %1,1 vergi alınır.

- İspanya: Bölgelere göre %0,16 ile %3,5 arasında değişen kademeli bir vergi uygulanır. Ayrıca 3 milyon Euro üzerindeki varlıklar için merkezi hükümet tarafından geçici bir "Dayanışma Vergisi" getirilmiştir; bölgeler bu geliri merkezi hükümete kaptırmamak için kendi yerel vergilerini yeniden düzenlemiştir.
- İsviçre: 1840'tan beri kantonlar düzeyinde uygulanır. Vergi oranları ve muafiyetler kantonlara göre ciddi farklılıklar gösterir; yurt dışındaki gayrimenkuller hariç dünya genelindeki tüm varlıkları kapsar.
- Fransa: 2018'de genel servet vergisini kaldırarak yerine sadece gayrimenkul servet vergisini getirmiştir. 1,3 milyon Euro üzerindeki net gayrimenkul varlıkları, değerine göre %1,5'e kadar vergilendirilir.
- İtalya: İtalyan aracı kurumlar dışında yurt dışında tutulan finansal varlıklar için %0,2 - %0,4; yurt dışındaki gayrimenkuller için ise 2024 itibarıyla %1,06 oranında vergi uygular.
- Belçika: 2021'den bu yana, ortalama değeri 1 milyon Euro üzerindeki menkul kıymet hesaplarından %0,15 oranında bir dayanışma vergisi almaktadır.
- Hollanda: Mevcut sistemi hukuki engellere takıldığı için 2023-2025 dönemi için geçici bir model uygulamaktadır. Varlık kategorilerine göre hesaplanan varsayılan getiriler üzerinden %36 oranında sabit bir vergi alınmaktadır; 2026'da gerçek getiri bazlı sisteme geçilmesi planlanmaktadır.

- Portekiz: İspanya'daki vergi yükünden kaçanlar için cazip bir alternatif haline gelmek amacıyla yerleşik olmayanlara yönelik vergi rejimini genişletmiştir.

DIŞ TİCARETE KONU VERGİLER

Ulusal vergiler: iç ekonomik faaliyetleri düzenler

Dış ticaret vergileri: ülkeler arası mal ve hizmet hareketlerini düzenler

Dış Ticaret Vergilerinin Amaçları

- Mali amaç: Devlete gelir sağlamak
- Koruyuculuk: Yerli üreticiyi korumak
- Dış ticaret dengesi: Cari açığı kontrol etmek
- Stratejik amaç: Kritik sektörleri desteklemek
- Politik amaç: Uluslararası ilişkilerde diplomasi aracı olarak kullanmak

GÜMRÜK VERGİLERİ (TARİFELER)

İthal edilen mallar üzerinden alınan en temel dış ticaret vergisidir.

Türleri:

- Spesifik vergi: Miktar üzerinden (kg, adet vb.)
- Ad valorem vergi: Malın değeri üzerinden (%)
- Karma vergi: Her ikisinin birleşimi

İTHALATTA ALINAN DİĞER VERGİLER

- İthalde alınan KDV (Katma Değer Vergisi)
- İthalde alınan ÖTV (Özel Tüketim Vergisi)
- Ek mali yükümlülükler: Türkiye, yerli üreticiyi korumak için %10–30 arasında değişen ek mali yükümlülük uygulayabiliyor.
- İlave gümrük vergileri: Bazı dönemlerde yerli üretimi desteklemek ya da cari açığı kontrol etmek için tüketim mallarına İGV uygulanması

DAMPİNG VE ANTI-DAMPİNG VERGİLERİ

Damping nedir?

Amacı ve etkileri

İHRACAT VERGİLERİ VE TEŞVİKLER

Çoğu ülke ihracatı vergilendirmekten kaçınır, aksine teşvik eder:

- İhracat vergileri (nadir uygulanır)
- Vergi iadesi sistemleri (KDV iadesi)
- Teşvikler ve sübvansiyonlar

Amaçları:

- Döviz kazancı sağlamak
- Rekabet gücünü artırmak

DIŞ TİCARETTE VERGİ DIŞI ENGELLER

Vergi olmasa bile ticaret sınırlanabilir:

- Kotalar
- Teknik standartlar
- Lisanslar
- Sağlık ve güvenlik düzenlemeleri

Not: Bunlar “gizli korumacılık” ya da “tarife dışı engeller” olarak da değerlendirilir.

YENİ NESİL DIŞ TİCARET VERGİLERİ VE VERGİ YÜKLERİ

- Serbest ticaret anlaşmalarının artışı ve günümüz konjonktürüne uyumlu ticaret müzakereleri
- Korumacılığın geri dönüşü
- Ticaret savaşları (örneğin ABD–Çin)
- Karbon vergileri ve sınırda düzenlemeler

